Premeny našej dediny

MILÍ ČITATELIA!

Predkladáme Vám knihu spomienok o socialistických premenách našej dediny na roľníckom úseku a uchádzame sa o Vašu priazeň.

Naše spomienky sú takým zápisom premien, ktoré nemožno porovnať s nijakým obdobím v dejinách našej vlasti, od Tatier k Dunaju, v dejinách n a š e j rodnej obce Vikartovce. Niet v histórii porovnateľného obdobia, v ktorom by sa na pôde vystavala taká postať pre náš národ, niet takej porovnateľnej doby, v ktorej by sa z pôdy zabezpečila taká vysoká životná úroveL pre celú spoločnosť, odkázanú na tento kúsok rodnej zeme.

Naša existencia je ešte pomerne krátka. Hovorí sa, jedno desaťročie. No, keď sa pozrieme za seba, celkom iste a právom môžeme byť hrdí na dielo, ktoré sme za toto obdobie vykonali. Možno sa medzi našimi občanmi nájdu i jednotlivci, ktorí ešte s určitým odstupom hodnotia našu prácu, myslíac si, že práve oni by to dokázali lepšie. Práve tí sa zdráhajú pomôcť družstvu v sezónnych poľnohospodárskych prácach, kde by mohli uplatniť svoje myslenie a schopnosti v práci, poprípade dotvoriť si svoj názor a zmeniť post. Nám je potrebná každá pracovitá ruka, každý zdravý um so snahou o dosiahnutie takých výsledkov, ktoré by nás zaväzovali byť vzorom v práci i v živote. Ak budeme mať väčšinu takých ľudí, za nami pôjdu ostatní a radosť z diela bude o to väčšia.

V tejto malej knižočke spomíname na tých, ktorí neváhali obetovať svoj život za blaho a rozkvet vlasti, za šťastný život našej generácie, i na živých, ktorí svojou priamou účasťou pri oslobodzovaní vlasti prispeli k týmto premenám. Koleso dejín je neúprosné. Obdobie strieda obdobie, mení sa tvár našej zeme i tvár človeka. Dejiny mladnú prinášaním lepšieho a krajšieho života, človek vekom starne a odchádza. Nezabudli sme ani na tých, ktorí odišli z našich radov tam, odkiaľ niet návratu.

S hrdosťou uvádzame mená tých, ktorí stáli pri zrode nášho Jednotného roľníckeho družstva, pri zrode socialistických premien našej dediny. Miesto v našich spomienkach majú i vzorní a zaslúžili pracovníci JRD i poľnohospodárstva okresu.

Táto knižočka je krokom k snahe uchovať v mladej generácii a v generáciách nasledujúcich hrdú históriu prechodu

od malovýroby po socialistickú veľkovýrobu v poľnohospodárstve. Je tiež dokladom našej hrdosti na dosiahnuté úspechy v tak krátkom čase. Pamiatkou na tieto časy nech bude lepší, krajší a blahobytnejší život v našej rodnej obci Vikartovce.

V. Turčány:

A pôjdeš podľa vôd

kde každá kriačina
ti bude volať: Poď,
už jar sa začína.
Z halúz a z vĺn, z tých nôt
jej vôňa zavanie.
Ston zmení sa na žblnkot.
A na spev žblnkanie.

A pôjdeš s oráčom.
Spev vyvrie z tvojich brázd.
I za rozsievačom.
Spev k výškam začne rásť.
Pôjdeš i s kováčom.
Podkovu skúzli z ciest.
A bude koláčom
z najvoňavejších ciest.

A sladkou bude vlasť
av šťastnom náručí
ku kllásku klások klásť
ťa láska neučí.
Spevom jej každú časť
a každú cievu speň.
Až spev sa zmení v slasť.
A slasť — zas na pieseň.

Z histórie obce Vikartovce

Obec Vikartovce leží na rieke Hornáde. Z juhu a zo západu zasahujú k nej predhoria Nízkych Tatier, Kráľovej Hole a vysoká reťaz hôr Spišsko-gemerských. Na sever sa tiahnu Vikartovsko-teplické hory až k Zámčisku. V strede pohoria medzi Vikartovcami a Šuňavou sa dvíha najvyšší vrch Kozí kameň, 1 243 m. Hornád pramení na lúke v Maďarovej vzdialenej od obce 4 km. Podľa poľských historikov tvoril Hornád ešte v XII. storočí hranicu medzi Uhorskom a Poľskom. Nadhornádska časť Spiša bola pripojená k Uhorsku v roku 1193, podľa uzavretej dohody v Spišskej Starej Vsi.

Obec Vikartovce bola založená v 14. storočí, čo možno posúdiť podľa záznamov štiavnického opátstva, ktoré sú skrátené v tomto znení: „Okolo roku 1320 štiavnický opát Ján dal zväčšiť na hornej časti kláštorného územia majere pre ovce a kozy, nižšie pre kravy a podľa týchto majerov vznikla i obec Kravany a v hornom majeri sa ubytoval štiavnický vikár, ktorý sa tu usadil za účelom chovu oviec. Po ňom bola osada pomenovaná Vikarsdorf. Maďari pomenovali túto obec Hernadfő, lebo je to prvá osada na rieke Hornád*). Osada zo začiatku bola malá. Prvými obyvateľmi boli pastieri oviec. Chov oviec sa stále zvyšoval a preto bolo potrebné prikročiť k rozsiahlemu klčovaniu lesov a prispôsobovať tieto na pašienky. Za slávneho husitského hnutia oddiely husitských bojovníkov robili výpady do uhorských krajín. Jeden oddiel obsadil Spiš a tiež aj spišské opátstvo. Ustupujúce uhorské šľachtické vojská, ktoré kládli odpor Spanilej jazde boli porazené a obec bola podľa záznamov vypálená Husitmi. Ján Čula obec znovu obnovil a povolal sem valachov, pastierov oviec z Haliča. Za správcu ustanovil Juraja Suchana, ktorému dal do prenájmu rozsiahle pozemky a neskôr do vlastníctva. V roku 1499 Vikartovce mal v prenájme kežmarský kapitán Krištov Varkoč. Juraj Suchan začal stavať dedinu deviatimi domkami na nových poľanách, terajšie Nové. Po 30. rokoch domky začali stavať nižšie. Obyvatelia žili len z rožného statku a kôz, nakoľko oráčiny bolo veľmi málo. Aj panstvo postavilo blízko Hornádu majer pre svoj dobytok. V tom čase postavili aj mlyn. Populácia v založenej obci vzrastala, mlyn nezodpovedal. V roku 1757 postavili nový mlyn na rieke Váh, nakoľko Hornád nevládal mlyn pohybovať. Časti chotára boli rozdelené šľachtickým rodinám, lesy a pašienky boli dané do vlastníctva Spišskému biskupstvu. Od vzniku obce obyvateľstvo tvorili Slováci a po roku 1499 boli sem pozvaní Poliaci a nemeckí kolonisti, hlavne počas prevádzky tunajších baní.

*) Podľa Vlastivedného slovníka obcí na Slovensku, diel č. 3 sa vznik obce datuje rokom 1283.

Zamestnanie obyvateľstva:

Obyvateľstvo sa pôcodne zaoberalo ovčiarstvom, čo dosvedčujú záznamy J. Vencka z dejín Spišského opátstva. Predpoklad k chovu oviec dávali rozsiahle hole a poľany. Už v tej dobe vlna bola dôležitá textilná surovina. Syr, vlna, mäso a košarenie polí prinášalo osoh pre želiarske usadlosti, ktoré mali pozeemky na „pozadkoch“ a svahoch, záprahom neprístupné. Neskorším zamestnaním väčšiny obyvateľstva bolo baníctvo o čom svedčia podzemné štôlne. Vo Vikartovskom chotári bola i v roku 1946 otvorená baňa „Jána Nepomuckého“, v ktorej sa ťažila železná ruda. Najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva sa zaoberali prácou s drevom. Za vlády Jozefa II. bolo povolené i poddaným s drevom manipulovať a obchodovať, pričom boli povinní platiť vysoké poplatky za vydané povolenie. V dôsledku častých vzbúr poddanského nevoľníckeho ľudu boli už za panovania Márie Terézie vydané menšie úľavy pod menom urbariálnych zákonov. Urbár bol vlastne popis ťarch a povinností poddaných voči zemepánovi, ktorému patrili pozemky a sedliak na nich pracoval, pričom bol povinnný odovzdávať pánovi naturálnu daň a neskoršie peňažnú daň. Od roku 1970 platila obec Vikartovce mimo husí, sliepok, vajec aj peňažné poplatky vo výške 25 zlatých. Aby vyberanie poplatkov nebolo sťažované, bemepáni hlavne na Spiši vyberaním poverovali Nemcov. Ľud ich nazýval šoltýsmi. V roku 1759 stoličná deputácia v Štiavniku vypracovala nový urbár pre všetky obce opátstva v 16 bodov, podľa ktorých každý štvrtinár má odrobiť 104 dní v roku ručne, alebo 52 dní so záprahom. Pracovn ýdeň trval od východu slnka do západu slnka.

V revolučných rokoch 1848—1849 poddaní vo Vikartovciach vynútili si od panstva ústupky na povinnostiach voči vrchnosti. V XVIII. storočí v celej doline Štiavnického opátstva nastala diferenciácia občanov. Vo Vikartovciach 16 majiteľov vytvorilo tzv. sedliacke dvory, ktorým prislúchala všetká úrodná pôda okolo obce. Ostatné obyvateľstvo bolo zatlačené na neúrodné kopcovité pozemky. Úroveň poľnohospodárskej výroby bola nízka, nezaisťovala tunajšiemu ľudu životné pot-

reby. Rýchle rástla početná skupina dedinskej chudoby a bezzemkov. Na týchto ľudí doliehala bieda a vykorisťovanie najťažšie. V roku 1830, kedy Slovensko postihla veľká neúroda i v našej obci nemali ľudia múky a chleba. Túto biedu zdvojnásobila nákazlivá choroba — cholera, pre ktorú v roku 1831 zomrelo 50 ľudí, v roku 1855 86 ľudí a v roku 1873 to bolo 91 ľudí.

Jazykový prejav, bývanie, kultúra:

V roku 1843 po uzákonení spisovnej slovenčiny boli vydané pravidlá slovenského pravopisu. Nárečie Vikartovčanov sa v mnohom odlišovalo od správnych slovenských slov asi takto: nohavice — nohavici, hrnce — harenci, hlava — huava, rukou — rukom, bol — buu, ľudia — ludze, med — miad. Oslovenie žien: Marin, Johan, Justin, Žofij. Iné názvy: egreše — gigadzi, kreedenc — omarija, izba — chyža, studňa — kadub, obrus — portok, trávnica — zolnica.

Bývanie:

Do obdobia druhej svetovej vojny bol základným stavebným materiálom kameň a drevo. Dom pozostával z veľkej izby a predsiene, (sena) ktorá slúžila na odkladanie náradia, odevov a v zime pre umiestnenie drobného zvieratstva (sliepky, kozy). V izbe bola pec, stôl, drevené lavice, posteľ a truhlica (kasta) na odkladanie sviatočných odevov.

Odievanie:

Základným materiálom na odevy bolo súkno a doma tkané plátno, neskôr, po druhej svetovej vojne pribudli konfekčné materiály (kartún, barchet, flanel, popelín, modrotlač). Žensk odev sa delil na všedný a sviatočný, obradný, letný a zimný. Všedný odev pozostával z košelici, jupky, kydli, šurca a chustky (šatky). Sviatočn ýodev (pres zaodzaca) pozostával z plátenej košelici, na to sa obliekal kradlik, lajblik, spodná kydla s čipkami, na to vrchná kydla a šurc. Obradný odev bol podobný ako sviatočný, naviac slobodné dievky nosili na hlave partu a vydaté ženy čepec. Staršie ženy si namiesto kradlika a čipkovanej košele obliekali vizitku (jupka s ozdobným lemom). Mužský odev pozostával z plátených gatí, plátenej košele, šedých súkenných nohavíc (chouošný) a čierneho lajblika. Na sviatočné dni si menili šedé chauošny za biele.

Zvyklosti:

Z tradičných zvyklostí sa doposiaľ zachovalo sadenie májov (na Rusadlá), zvyky na svodbách (odpytovanka, holenie a kovanie, kradnutie nevesty, čepčenie mladuchy). Z vianočných zvykov sa zachovali vinšovačky, okouka a trúbenie pastierov, chodenie po spievanke.

Obdobie od prvej svetovej vojny:

Mobilizácia bola v naše jobci vyhlásená v noci z 1. na 2. augusta 1914. Z obce odišlo 45 mužov. V tejto vojne padlo 32 Vikartovčanov a 21 bolo ranených. Po skončení prvej svetove jvojny rozmáhalo sa revolučné hnutie nášho ľudu. Ľavica sociálnej demokracie 16. januára 1921 na zjazde v Ľubochni sa otvorene prihlásila ku Kominterne a prispela k založeniu KSČ. Vo Vikartovciach bola založená KSČ v roku 1925. Zakladajúca schôdzka organizácie strany konala sa u Jána Molitora, kde boli prítomní súdruhovia: Štefan Šavel od Mlynára, Ján a Jozef Šavel od Mlynára, Ján Molitor od Gabriša, Ján Barilla Flaj, Jozef Krajč od Samela, Pavol Ujčík, Ondrej Šavel Ondrejkv, Jozef Grofčík Dominik, Ján Jakubčák Piskor, Ján Kester.

V roku 1931 sa vikartovského robotníckeho obyvateľstva dotkla veľmi citeľne hospodárska kríza a to tjm viac, lebo úroda toho roku bola väčšinou zničená larvami chrústov, takže niektorí obyvatelia nezískali zo žatvy ani toľko čo zasiali. Druhou pohromou bolo obmedzenie práce okolitých parných píl na spracovanie dreva, takže sa pracovalo len tri dni v týždni za mzdu priemerne 6 Kč na deň. Za tejto nezamestnanosti bola vynútená od okresného úradu v Poprade podpora v podobe poukážok na potraviny podľa počtu členov rodiny vo výške 40—100 Kč.

Pri voľbách do obecného zastupiteľstva, dňa 27. septembra 1931 odovzdaných bolo celkom 600 hlasov, z nich 14 neplatných 4 prázdne, 10 s obidvoma kandidátkami v obálke.) Kandidovali len dve strany: číslo 1 — Komunnistická strana (III. internacionály), číslo 2 — Republikánska strana maloroľnícka. Komunistická strana obdržala 390 hlasov, to jest 12 mandátov,

strana maloroľnícka 196 hlacov. t. j. 6 mandátov. V týchto voľbách sa naplno prejavila revolučnosť obce Vikartovce, čo potvrdzuje i víťazstvo komunistov v týchto voľbách. Za stranu komunistickú sa do obecného zastupiteľstva dostali Štefan Šavel, ktorý bol zvolený za starostu obce, Ján Molitor, Ján Kubus, Ján Šavel, Ján Barilla, Jozef Krajč, Ján Švagerko, Martin Mirko, Jozef Ludvík, Martin Bajnok, Martin Molitor, Jozef Pitka. Za stranu maloroľníckeho ľudu: Ján Šefc, František Kohút, Matej Stas, Ján Zeman, Štefan Krajč, Štefan Kuna-Heruda.

V tomto období sa čoraz viac prehĺbovala nesprávnosť vtedajšieho kapitalistického zriadenia. Mohutná technika, ktorou ľudstvo disponovalo bola schopná rozmnožiť životné prostriedky takým tempom, že mohla kryť potrebami i najrýchlejší rast obyvateľstva. V týchto časoch vypukla nová imperialistická vojna.

Naše hrdinstvo tkvie v Slovenskom národnom povstaní, ktorého sa priamo zúčastnili: Štefan Maro, František Maro, Štefan Karabín, Karol Šavel, Jozef Karabín, Michal Krajč, Ján Bičár, Jozef Bukovina, Michal Škyrta, Štefan Kubus, Martin Polovka, Ján Kuna, Ján Drevko, Matej Kohút, Ladislav Kohút, František Karabin, Jozef Drevko, Jozef Magera, Ján Kečka, Adam Polovka, Martin Štolc. V II. sveetovej vojne u čsl. armády bojovali títo občania: Ján Jakubčák Malenda, Jánn Sýkora, Ján Sitiarik, Ján Pavliga, Jozef Kohút, František Barilla od Škovránka, Ján Kollárik, Pavol Krajč, Anton Krajč, Matej Janigloš, Jozef Matus, Albert Krajč, Valent Maro, Ján Petreenčík, Matúš Švagerko, Ján Kečka, František Polovka, Jozef Krolák, Pavol Šebest, Ján Šebest Malinak, Ján Molitor, Ladislav Barilla, Štefan Barilla, Ján Lavko, Marek Kollár, František Barilla. V nemeckom zajatí boli ss. Ondrej Guzy, Ondrej Maro, Ján Bukovina Dunajský, Ján Kubov Pedik, Tomáš Pitka, Ján Paľut.

Z Vikartoviec v oslobodzovacích bojoch padli občania: Martin Škyrta Kopcár, Jozef Šimčák, František Zeman Imrov, Karol Krajč, Štefan Kubov Samelko, Jozef Kuna, Štefan Ševc a Jozef Kovalčík ako partizáni. Na miestnom cintoríne je pochovaný iba Štefan Ševc a piati chlapci, ktorí dňa 2. novembra 1944 zachraňovali dedinu od požiaru spôsobeného fašistami, ktorých Nemci zastrelili na nižnom konci dediny. Na náhrobnom kameni sú vyryté mená: Jozef Krajč, Martin Šavel, Martin Polovka, Jozef Stas a Ján Kuna.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Druhou svetovou vojnou bol porazený fašizmus avšak kapitalistický režim vládol naďalej, až prišiel rok 1948. Rozhodujúcu porážku spôsobila buržoázii robotnícka trieda vo februári 1948, keď sa reakcia strácajúcu pôdu pod nohami pokúsila za podpory západných imperialistov o uskutočnenie kontrarevolučného puču za účelom potlačiť pokrokové sily a vytlačiť komunistov z vlády, strhnúť moc do svojich rúk a obnoviť triedne kapitalistické panstvo. V rozhodujúcom okamihu komunisti sústredili na svoju stranu zdrcujúcu silu národa a pracujúci zmarili ráznym postupom pokus o kontrarevolúciu. Buržoázia bola zbavená svojich mocenských a politických pozícií a doplnená bola vláda obrodeného Národného frontu za budovaniee socialistického spravodlivého štátu. V obci preberajú verejné funkcie občania, ktorí boli navrhnutí do Miestneho národného výboru akčným výborom Národného frontu. Predsedom nového národného výboru sa stáva s. Štefan Šavel.

Po roku 1948 sa ukázalo, že komunistická strana vie štát riadiť lepšie, ako kapitalisti. XI. zjazd KSČ v roku 1949 určil novú generálnu líniu budovania a výstavby socializmu. Tento zjazd vytýčil prvý päťročný plán. Aj vo Vikartovciach vybudovala sa v týchto rokoch štátna cesta a v roku 1950 bola slávnostne otvorená prvá autobusová linka na trati Vikartovce—Svit, cez Poprad. V tejto päťročnici sa vybudovala elektrifikácia a prvé svetlá sa rozsvietili 17. novembra 1951. V roku 1948 bola vybudovaná nová materská škola (drevená). V roku 1950 navštívilo obec Dedinské divadlo z Bratislavy s hrou Ujo Rojko kráľom. Táto hra mala veľký úspech. Vikartovský divadelný krúžok pri osvetovej besede nacvičil tiež niekoľko divadelných hier: Tridsa5 strieborných, Pyšná páva, Statky zmätky, Radúz a Mahuliena. Tak bolo vidieť, že radosť z nového života občania vyjadrovali aj svojím kultúrnym uvedomením.

Poľnohospodárstvo:

Bez socialistického poľnohospodárstva nie jemožné vybudovať socializmus! Toto heslo bolo aktuálne v roku 1950, kedy propagandistická práca strany bola zameraná na kolektívizáciu, združstevňovanie. Členom strany bolo známe, že jedinou cestou k trvalému rozmachu poľnohospodárstva je cesta socialistickej družstevnej veľkovýroby, cesta v jednotnom roľníckom družstve. Predpoklady k nastúpeniu tejto cesty dávala priemyselná výroba produkovaním výkonných strojov,

ktoré uľahčia roľníkom najťažšie práce. Štát tiež poskytoval poľnohospodárstvu veľkú finančnú pomoc.

Vikartovčania už v roku 1948 založili si z podnetu Miestneho národného výboru strojové družstvo do ktorého sa prihlásili všetci roľníci. Ich členský podiel činil 200 korún. V roku 1949—50 sa zakladá vo Vikartovciach JRD prvého typu. Prihlášky podpísalo 48 roľníkov. Zakladateľmi JRD v obci boli ss. Matej Zeman, Jozef Šavel, Anton Štrbka, Tomáš Karabin a s. Magera, ktorí boli zároveň členmi správy JRD. Správa zvolila za predsedu s. Antona Štrbku. Účtovníkom bol Matej Zeman. V roku 1956 toto družstvo prechádza na tretí typ hospodárenia a je riadne registrované. Vo svojom vlastníctve drží 30 ha poľnohospodárskej pôdy, ktorá plocha pozostávala z farských a urbárskych pozemkov. Družstvo okrem pôdy vlastnilo budovy a stavby v hodnote 768 000 Kčs, stroje a dopravné prostriedky za 84 000 Kčs. Ostatný materiál v hodnote 11 000 Kčs. Okrem toho družstvo malo sústredené v maštali 30 ošípaných, 7 ks kráv a 170 ks oviec. Z plánovanej výstavby hospodárskeho dvora pod Buglovou bola realizovaná iba výstavba ovčína. Na Čiernom Váhu pri mlyne bol postavený kurín. Finančné prostriedky družstvo získavalo z vlastnej poľnohospodárskej činnosti a po väčšine z pridruženej výroby, píly na Váhu. Toto družstvo i napriek tomu, že nedostalo žiadne subvencie a dotácie od štátu, nebolo stratové. Ťažkosti však boli so scelovaním pozemkov nakoľko sa tu zachovalo staré tereziánske právo dvorianske. Pôda sa delila na prúty, čoho dôsledkom bolo 743 drobných vlastníkov. Pôdu dedili všetci súrodenci a nie raz sa stávalo, že jeden majetok sa rozdelil medzi 6—7 dedičov, čím sa pozemky neustále drobili, alebo podľa prútového delenia nepoberali úrodu všetci každý rok, ale postupne každý tretí, šiesty ba i dvanásty rok. Tak sa stalo, že pôda popri rozdrobení nebola hnojená, zveľaďovaná. O to ťažšia bola práca na zjednotení drobných vlastníkov pre nové pokrokové formy obrábania pôdy. V novom družstve sa pre scelenie pôdy rozhodlo 16 malých roľníkov. Tým sa vo Vikartovciach po prvýkrát v dejinách roľníci zbavujú prežitého dvorianskeho spôsobu hospodárenia.

Podľa výpovede posledného predsedu JRD s. Jána Škyrtu a podľa zápisnice spísanej za prítomnosti funkcionárov OPS, ss. Jána Pavlíka, Róberta Potočného, Ernesta Fábryho a Ing. Juraja Petríka, ďalej zástupcov Rady MNV a členov správy JRD prešli všetky výrobné prostriedky do vlastníctva S-JHR, nakoľko došlo k rozpadu JRD pre už uvedené vlastníctvo.

Pavol Országh Hviezdoslav:

Roľníkovi

Nehorekuj, že ti osud
miesto berly zveril pluh,
drsný úkol — ale rozsúď,
pluh je predsa dobrý druh.

On vyvádza z pôdy divy,
núti vôľny platiť dlh,
bezprostredne on ťa živí,
oňťa šatí, áno — pluh.

Pozri iných na postate,
pravda, ľahký prác tam ruch,
lež dnes v zlate — zajtra v blate —
pluh však vždy ti verný druh.

Tých tam všaká zmieta túha,
praští o zem sveta duch,
ty chytáš sa svojho pluha,
trváš — bo on silný druh.

Novozaložené JRD - Vývoj a súčastnosť

Z podnetu OV KSS v Poprade o Okresnej poľnohospodárskej správy bolo dňa 19. 9. 1971 založené nové JRD. K tomuto dňu malo družstvo 168 členov s výmerou pôdy 704, z toho ornej 280 ha. Prvými členmi družstva sa stali: Jozef Krajč, Gabriel Kuna, Jozef Stas.

Družstvo sa stalo celoobecné na jar roku 1972, mimo občanov, Jána Barillu, Jána Bukovinu, Pavla Bukovinu.

Ustanovujúca členská schôdza sa konala 19, septembra 1971 o 14,00 hod. v kultúrnom dome s týmto programom:

1. Otvorenie
2. Pozdrav prvého námestníka predsedu ONV s. Šmatláka
3. Vystúpenie zástupcu OPS s. Malatína k stavu členskej základne, pôdy a hospodárskych zvierat, vybrané state zo vzorových stanov JRD
4. Voľba členov do družstevných orgánov
5. Diskusia
6. Záver, Ing. Michalíček, OPS Poprad.

Táto členská schôdza za prítomnosti 168 členov zvolila predstavenstvo JRD v tomto zložení:

Martin Šebest č. 2, Cecília Karabínová 18, Tomáš Karabín 32, Matej Polovka 49, Justína Bukovinová 52, Martin Kuna 80, Ján Škyrta 105, Štefan Baran 186, Ján Škyrta 210, Ondrej Polovka 240, Štefan Kuna 17, Ing. Juraj Petrík.

Za predsedu JRD bol zvolený Ing. Juraj Petrík, avšak výkonom funnkcie bol poverený podpredseda Štefan Kuna, ktorý družstvo viedol do 27. 2. 1972. Od 1. IV. 1972 bol za predsedu družstva zvolený Ing.Alexander Šavel v Vikartoviec, dlhoročný funkcionár v obci i v okresných orgánoch.

Práca a zodpovednosť vedenia družstva i preedstavenstva JR Dna začiatku nebola ľahká. Bolo potrebné započať s výstavbou hospodárskeho dvora, s hospodársko-technickou úpravou pozemkov. Veľa problémov bolo aj okolo sústreďovacej povinnosti členov družstva. Prešiel čas a pristúpili sme ku konsolidácii JRD. Kto mal záujem pracovať na družstve, ten ostal, kto nie, našiel si prácu v priemysle, alebo službách

v Poprade či vo Svite, alebo ostal u Lesného závodu. Na družstvo nám občas prídu vypomôcť pri sezónnych poľnohospodárskych prácoch.

Sústreďovacia povinnosť:

V zimných mesiacoch 1971/1972 bol prevedený súpis všetkého HD u členov JRD a bola vypracovaná sústreďovacia povinnosť, ktorá sa viazala na 1 ha poľnohospodárskej pôdy a to 130 kg mäsa. Ocenenie tejto povinnosti bolo stanovené priemernou cenou 13 Kčs za 1 kg. Vzhľadom na nedostatok ustajňovacích priestorov musela byť podstatná časť sústredeného dobytka odpredaná buď na jatočné účely, alebo na ďalší chov pre okolité družstvá. Ku koncu roku 1972 zostalo 51 ks hovädzieho dobytka, z toho 11 ks jalovíc a 40 kráv, ktoré boli sústredené v maštaliach po 2—4 ks u členov. Oviec bolo 365 ks, z toho 280 bahníc.

Sústredené bolo:		
202 ks kráv	—	808 q
139 ks HD do 1 roka	—	139 q
111 ks do 2 rokov	—	222 q
159 ks volov	—	715 q
Celkom		1.884 q

Prideľovanie záhumienok:

Záhumienky boli prideľované člennom družstva a dôchodcom podľa výmery pôdy, ktorú do družstva združili:

a) členom družstva, ktorí združili ornú pôdu s výmerou do 2 ha bol pridelený záhumienok 0,25 ha ornej pôdy a 0,25 ha lúk. Bol to takzvaný malý záhumienok.

b) veľký záhumienok, teda 0,50 ha ornej pôdy a 0,50 ha lúk bol pridelený členom, ktorí združili do družstva ornú pôdu nad 2 ha.

c) dôchodcom, ak žili obaja manželia bol pridelený veľký záhumienok, ak žil jeden z manželov, dostal malý záhumienok.

Zúrodňovací proces, hospodársko-technická úprava pozemkov:

Zúrodňovací proces pozemkov v katastri JRD započal v auguste r. 1972 s plánovaným nákladom na zúrodňovacie práce a úpravu pozemkov 3.944 tis. Kčs. Skutočné náklady boli 3.655 tis. Kčs, nakoľko niektoré práce sme prevádzali svojpomocne. Zo skutočných nákladov nám štát poskytou 80 %-nú subvenciu, avšak z prísľubu 3.289 tis. Kčs nám bolo uhradené 2.924 tiss. Kčs. Táto akcia ukončila v novembri roku 1976 a previedla sa HTÚP na výmere:

orná pôda:	273 ha
lúky:	178 ha
pasienky:	66 ha
poľ. pôda celkom	518 ha

V r. 1979 sme započali akciu: Opatrenia na pôdach s extrémnymi fyzickými vlastnosťami v rozsahu 81,5 ha ornej pôdy, čo aj bolo v apríli r. 1980 ukončené nákladom 857,6 tis. Kčs, z toho subvencia 128 tis. Kčs.

V roku 1980 započali sme s rekultiváciou lúk a pasienok na Holiach a Doštiankach v celkovej výmere 324 ha, z toho pasienky 241,1 ha. Táto akcia prebieha aj v súčasnosti a jej rozpočtový náklad je 5.051 tis. Kčs, z čoho do konca októbra t. r. je prestavaný objem 3.810 tis. Kčs. Celkove by malo byť do r. 1983 zúrodnené:

354,5 ha ornej pôdy
260,0 ha lúk
307,0 ha pasienkov, z celkovým nákladom na všetky akcie 9.563 tis. Kčs.

Výstavba hospodárskeho dvora:

Hospodársky dvor JRD sa nachádza na juhozápadnej strane obce, na výmere 3 ha. Objekty z celkovej plochy zaberajú 16.296 m^2 a úžitková plocha 15.356 m^2. Celková hodnota objektov, komunikácií a zariadení činí 25.906 tis. Kčs.

Základný kameň pre jeho výsthavbu bol položený dňa 3. mája 1972, kedy bolo vytýčené aj oplotenie. Projektová a rozpočtová dokumentácia bola dokončená v mesiaci jún, čím sa započala aj samotná výstavba. V r. 1972 bola vybudovaná kôlna na uskladnenie strojov, mostová váha, oplotenie a hrubá stavba prvej maštale. Dozornú činnosť prevádzal Agrostav Poprad.

Areál hospodárskeho dvora pozostáva z týchto objektov:

Odchovňa mladého dobytka pre 264 ks	—	2.526 tis. Kčs
Odchovňa mladého dobytka pre 260 ks	—	2.682 tis. Kčs
Senážne veže	—	2.270 „
Ovčín	—	1.425 „
Sklad sena	—	766 „
Zásobníky jadra	—	10 „
Garáže a dielne	—	875 „
Kôlňa na stroje	—	231 „
Pozberová linka	—	873 „
Mostová váha	—	83 „
Vodovodné rozvody	—	142 „
Vodojem	—	667 „
Elektrifikácia	—	156 „
Komunikácie	—	2.243 „
Kanalizácia	—	34 „
Močovkové kade	—	200 „

Okrem toho je pre sociálne účely (prezlikanie, umývanie, WC) vybudovaná sociálna budova. Pred vstupom do hospodárskeho dvora je umiestnená pekná administratívna budova.

Výrobné zameranie:

V pôvodnom výrobnom zameraní nášho JRD bolo uvažované s výkrmom HD pri priemernom dennom prírastku 0,75 kg na kus a deň a doplnkovým odvetvím živočíšnej výroby, chovom oviec. Výrobné zameranie v rastlinnej výrobe je stále. Tento úsek sa zameriava na pestovanie obilovín, zemiakov a krmovín. V živočíšnej výroba došlo v septembri r. 1975 k zmene výrobného zamerania a to prehĺbovaním intenzifikačného procesu v poľnohospodárstve v smere uplatňovania vysokého stupňa kooperácie a špecializácie. Doposiaľ prevádzaný výkrm HD bol v náväznosti na veľkokapacitný teľatník JRD „Družba“ Poprad zrušený a zavedený bol u nás pastevný chov jalovíc pre kooperujúce podniky, JRD Lučivná-Mengusovce, JRD Hranovnica, ŠM Sp. Belá. V súčasnosto kooperujeme aj s JRD Hozelec a JRD Poprad. Touto cestou sa budeme uberať i naďalej. Úroveň živočíšnej výroby zobrazuje tab. č. 1, 2. Osevné plochy a dosiahnuté výsledky v rastlinnej výrobe uvádzame v tabuľke č. 3, 4.

Odmeňovanie za prácu:

Odmeňovanie za prácu sa prevádza podľa schválených výkonových noriem a v malej miere časovou mzdou v odôvodnených prípadoch. Naturálna odmena (jačmeň) poskytuje sa podľa účasti člena na práci v družstve a hektárových úrod v roku.

Počet pracovníkov a priemerná ročná odmena:

1872	poč. členov: 219	poč. prac. 120	roč. odmena 14.367 Kčs
1973	219	138	16.992 Kčs
1974	219	138	19.232 Kčs
1975	219	172	18.343 Kčs
1976	257	188	19.016 Kčs
1977	275	181	19.386 Kčs
1978	267	181	19.812 Kčs
1979	253	173	20.763 Kčs
1980	215	170	21.429 Kčs
1981	216	170	22.653 Kčs

Rast odmien sa pohybuje ročne v priemere 2 % a to väčšinou u manuálnych pracovníkov.

Nepoľnohospodárska výroba:

V počiatkoch nášho družstva nebola nejako zvlášť rozvinutá nepoľnohospodárska výroba, nakoľko všetky sily boli sústredené na výstavbu hospodárskeho dvora a hospodársko-technickú úpravu pôdy. Prevádzali sme len povozníckе práce v zimných mesiacoch roku 1973—1974 u lesnej správy Švedlár a práce mechanizačnými prostriedkami u Pozemných stavieb Poprad. V prevádzke máme tiež rámovú pílu - gáter na porez dreva. V r. 1976 došlo k podstatnejšiemu rozšíreniu nepoľnohospodárskej činnosti a to na stavebnom úseku, ktoré práce sme prevádzali pre n. p. Vagónka Poprad, Tatramat Matejovce a Tatrasvit Svit. V r. 1978 sme zaviedli prevádzku mechanického opracovania dielcov pre Závody ťažkého strojárenstva Martin. V tejto prevádzke pracuje 14 pracovníkov a objem čistých výkonov je cez 2 mil. Kčs ročne.

Organizačná štruktúra v JRD:

V rámci organizačnej štruktúry máme úsek živočíšnej a rastlinnej výroby, v rámci ktorého úseku je zahrnutá i nepoľnohospodárska činnosť a technické služby. Družstvo zamestnáva: 169 pracovníkov, z toho:

technicko-hospodárski pracovníci	16
živočíšna výroba	24
mechanizácia	19
restlinná výroba	43
pridružená výroba	36
pomáhajúci a brigádnici	21

Poľnohospodárska pôda k 31. 3. 1972 a 31. XII. 1981 v ha:

kultúra — výmera	1971	1981
poľnohospodárska pôda	1.305,51	1.463,91
z toho:		
orná pôda	283,97	367,33
lúky a pasienky	1.021,64	1.096,60

Starostlivosť o človeka, pracovné a životné prostredie:

Plán tvorby pracovného a životného prostredia je realizovaný každoročne vo výške 100—120 tis. Kčs. Na akcie kultúrno-spoločenské, prípadne rekreácie a sociálne účely sa využívajú prostriedky fondu kultúrnych a sociálnych potrieb. Príspevky, tzv. nenávratné pôžičky na individuálnu bytovú výstavbu sa čerpú z fondu IBV a ročne vyplácame 105 tis. Kčs. Okrem toho JRD poskytuje príspevky z fondu stabilizácie pracovných síl. Za hodnotených 10 rokov bolo poskytnuté 31 príspevkov v hodnote 166 tis. Kčs.

GALÉRIA

vedúcich pracovníkov družstva.

Predsedovia JRD:

Štefan Kuna, Vikartovce č. 17
Ing. Alexander Šavel, Vikartovce š. 181 — terajší

Ekonómi JRD:

Jozef Pekarčík, Sp. Bystré č. 431
Štefan Malovec, Poprad
Ing. František Benko, Kravany — terajší

Agronómi a skupinári RV:

Ing. Gejza Laubert, Poprad
Ing. Michal Olejár, Kravany
Ján Barborka, Hranovnica — terajší
Jozef Sitiar, Vikartovce
Martin Šebest, Vikartovce
Mária Kondulová
Hubert Pitka — terajší

Zootechnici a technici ŽV:

Ján Škyrta, Vikartovce
Martin Diabelko — terajší
Ján Kubov, Vikartovce
Alžbeta Petrová — terajší
Ing. Mária Glejdurová — terajší

Mechanizátori:

Ondrej Polovka, Vikartovce
Ing. Ladislav Suchán
Štefan Jukubčo, Spišské Bysté — terajší

Nepoľnohospodárska výroba:

Ondrej Drevko — terajší
Jozef Karabín — terajší

Vážení a milí čitatelia!

Dovoľte, aby si vedenie nášho jednotného roľníckeho družstva aj touto cestou spomenulo na tých svojich členov, ktorí od r. 1972 pre smrť rady družstevníkov opustili.

Dňa 27. II. 1972 (nedeľa) zahynul tragickou smrťou výkonný predseda novozaloženného družstva s. Štefan Kuna z Vikratoviec. Táto tragická udalosť sa stala priamo pri práci, keď družstevníci vyvážali priemyselné hnojivo z vagóna rovno na pole. Súdr. Štefan Kuna obsluhoval pásový traktor, pod ktorým svoj život ukončil. Česť jeho pamiatke.

S pietou spomíname i na spolupracovníkov:

Jozef Sitiar, Vikartovce č. 50
Štefan Kičák, Lipt. Teplička
Margita Šebestová, Vikartovce 279
Michal Šebest, Vikartovce 234
Michal Zgebura, Vikartovce 241
Pavol Ambróz, Vikartove 151
Štefan Baran, Vikartovce 186
Ján Ludvík, Vikartovce 226

I pri tejto príležitosti im ďakujeme za ich priekopnícku prácu, prácu budovateľskú. Ďakujeme za ich odhodlanie a chuť budovať za ťažkých podmienok lepší život pre nás a ubezpečujeme ich, že v započatom diele budeme veľmi zodpovdene pokračovať a naše spoločné hospodárstvo po každej stránke rozvíjať v prospech našej socialistickej spoločnosti, k rozkvetu nášho jednotného roľníckeho družstva i k prospechu nás, pracujúcich na družstve. Veríme, že nami vybudované dielo bude dôstojne našich nasledovníkov — budúcich generácií.

Nová etapa vývoja JRD

Naše socialistické ponohospodárstvo prechádza v súčasnosti novou etapou svojho rozvoja. Nástup do tejto etapy nie je náhodilý, podobne ako nebolo náhodilé zakladanie jednotných roľníckych družstiev. Vyplýva z vývoja výrobných síl, ktorý je vyjadrený vedecko-technickou revolúciou. Znamená to, že tento proces prebieha nezávisle od nás, nezávisle na našej vôli. Napriek tomu však tento vývoj nie je živelný. Je úlohou socialistického štátu a aj jeho povinnosťou, aby tento vývoj cieľavedome a plánovite usmerňoval. Prvé usmernenie na tomto úseku dalo Predsedníctvo ÚV KSČ svojím uznesením z marca 1971 o špecializácii a koncentrácii poľnohospodárskej výroby. Toto uznesenie osobitne zdôrazňuje rozvíjanie kooperačných vzťahov ako nástroja, sprostredkovateľa v špecializácii a koncentrácii výroby.

V súlade s uzneseniami vyšších straníckych a štátnych orgánov v rozvíjaní špecializácie a koncentrácie poľnohospodárskej výroby sa postupuje aj v Popradskom okrese.

Naše JRD je začlenené do kooperačného obvodu v rámci živočíšnej výroby a to v odchove jalovíc. Za týmto účelom plánujeme na našom družstve vybudovať lúčno-pasienkové hospodárstvo, nakoľko ide o pasienkový odchov. Ďalším odvetvím živočíšnej výroby bude i naďalej chov oviec v počte cca 2.500 ks. Tento stav je vyšší a bude vyžadovať ďalšie ustajňovacie priestory, teda výstavbu nového ovčína, ktorý by mal byť realizovaný už v budúcom roku. Vybudovaním lúčno-pasienkového hospodárstva zmení sa do určitej miery i charakter rastlinnej výroby a to väčším zameraním sa na produkciu krmovín z lúk a pasienok, tiež rozšírením pestovania krmovín na ornej pôde. Produkcia obilovín a zemiakov ostáva i naďalej.

Svoju pozornosť budeme s patričnou mierou venovať i odvetviu nepoľnohospodárskej výroby a to chceme skvalitniť výrobné priestory pre kovovýrobu ZTS Martin a tiež pokračovať v stavebnej činnosti.

V najbližšom období plánujeme doriešiť najväčší problém nášho družstva a to z hľadiska stabilizácie pracovných síl, zamestnávanie žien počas vegetačného kľudu.

V rámci starostlivosti o človeka bude sa i naďalej riadiť programom kádrového, personálneho a sociálneho rozvoja, v ktorom sa pamätá na všetky oblasti rozvoja jednotlivca i kolektívu. Členstvom v Zväze družstevných roľníkov získava družstevník nielen svoje postavenie v rozhodovaní a správe družstva, ale aj určité úľavy na poskytovaní rôznych kultúrnych, spoločenských, či sociálnych potrieb. Naši družstevníci majú možnosť individuálnej, či kolektívnej rekreácie, či už tuzemskej, alebo zahraničnej, zájazdov, čerpania rôznych bezúročných pôžičiek z fondu kultúrnych a sociálnych potrieb, alebo v odôvodnených prípadoch sa môže poskytovať tiež sociálna výpomoc. Z fondu individuálnej bytovej výstavby možno čerpať nenávratné príspevky na stavbu rodinného domu, alebo príspevky z fondu stabilizácie pracovných síl.

Záujemci o šport môžu svoje schopnosti uplatniť vo futbalovom oddiele TJ „Družstevník", alebo v stolnom tenise. Záujemci o branný šport sa združujú v organizácii Zväzarm pri JRD. O úspešný rozvoj športu v našej obci sa stará predseda JRD, Ing. Alexander Šavel.

Vymenovanie týchto možností ešte nedáva ten úplný obraz o živote našich členov. Pravú skutočnosť dotvára pohľad na pekné moderne vybudované družstvo včelne jeho prevádzok a zariadení. Ostáva len na nás ako to všetk oceníme a čím prispejeme k tomu, ab ysnáď už zajtra, alebo o pár rokov neskôrbol náš život krajší a bohatší. Bohatší možnosťami a krajší výsledkami našej každodennej práce.

Stavy hospodárskych zvierat

Tab. č. 1

Druh a kategória	1972	1972	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Výkrm HD	x	23	261	222	92	x	x	x	x	x
Jalovice	x	x	x	249	427	520	564	553	563	566
Ovce	365	424	644	749	890	1019	1058	1103	1078	1027
z toho bahnice	197	262	292	306	349	400	526	613	660	846

Prehľad úžitkovosti HZ a predaj jalovíc

Tab. č. 2

Druh	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Výkrm	x	0,67	0,69	0,67	0,60	x	x	x	x	x
Prírastky u jalovíc kg/ks a deň	x	x	x	0,50	0,46	0,40	0,47	0,46	0,44	0,51
Ovčí syr v q	43,2	42,6	54,0	64,0	71,1	90,9	102,3	94,39	135,3	101
Ovčia vlna (q)	9,2	8,4	13,1	18,3	22,1	22,0	31,6	29,9	28,6	27,2
Predaj jalovíc ks	x	x	x	x	162	234	364	296	272	295

Zberové plochy

Tabuľka č. 3

Plodina	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Raž ozimná	15	12	22,30	23	36	57	68	70	80	85
Jačmeň jarný	152	167	119,24	175	135	110	127	125	120	110
Ovos	19	24	4	6	4	3	5	—	5	5
Obilniny spolu	176	203	145,54	204	175	170	200	195	205	200
Zemiaky	38	50	40,00	50	50	60	50	60	80	60
VRK	x	30	40,80	91,75	55,93	35,85	35	35	52,61	35
Lúky	462	525,12	525,12	387	347,00	347	360	410	450	479
Pastviny	521	496,53	496,53	518,28	518,02	518,02	518,02	518,02	477	462,20
Kukurica na siláž	x	x	x	1,50	—	10	18	11	13	—
Ľan siaty ston.	—	—	—	—	30	30	30	30	28	32
Ľanové semeno	x	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarné miešanky	x	x	x	x	21	33	32	25,24	33	40,33
Ostatné JRK	82	x	x	12,80	x	11	x	x	x	x

Dosiahnuté ha úrody v t. na ha

Tabuľka č. 4

Rok Plodina	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Raž										
ozimná	2,02	4,05	5,07	3,16	3,45	3,78	3,83	3,06	3,75	3,15
jačmeň										
jarný	1,72	1,25	2,34	1,33	2,56	2,78	2,88	3,55	3,07	3,62
Ovos	0,95	0,60	2,96	1,11	2,45	2,10	4,60	—	2,50	4,10
Obilniny										
spolu	x	1,34	2,77	1,53	2,74	3,01	3,26	3,37	3,32	3,43
Zemiaky	131	13,05	20,71	18,89	16,14	10,51	25,82	16,38	9,42	15,48
VRK	—	1,0	5,13	4,14	3,58	5,5	6,83	5,94	6,39	4,45
Lúky	0,95	0,98	1,59	2,44	2,22	2,37	2,74	2,71	2,36	2,56
Pastviny	0,67	0,70	0,40	0,9	1,53	1,60	1,80	1,80	1,82	1,96
Kukurica										
na siláž	x	—	—	42,0	—	22,8	13,27	22,03	18,24	—
Ľan siaty										
stonky	x	—	—	—	1,69	3,21	3,59	2,62	2,82	3,99
Ľanové										
semeno	x	—	—	—	—	0,33	0,42	0,43	0,20	0,53
Jarné miešanky										
strukobil.	x	—	—	—	18,57	9,40	12,30	11,74	15,68	19,42
Ostatné										
JRK	1,3	—	—	8,9	—	7,81	—	—	—	—

Vybrané ekonomické ukazovatele za roky 1972—1981 v tis. Kčs

Ukazovateľ	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
HPP	1105	1376	2918	3285	3983	4085	4929	4559	6608	7651
Z toho										
RV	848	1137	1825	1967	2232	2469	3035	2651	2983	3972
ŽV	257	239	1093	1318	1751	1616	1894	1899	3635	3679
CHP	4954	9747	7888	9198	9442	10444	11290	12858	2327	16011
Výkony										
celkom	6935	10893	8841	11963	12980	13156	16081	14681	23592	14689
Náklady										
celkom	8095	12048	10310	14293	12416	12072	13841	12812	21087	12507
vlast.	—	34	55	132	252	109	112	175	299	426
Hnojivá										
nákup	491	530	520	778	663	1077	808	1159	831	1323
Mzdy										
a odmeny	1724	2345	2654	3155	3570	3397	3358	3406	3412	3594
Zisk	—1160	—1155	—1469	—2330	564	1084	2240	1859	2505	3162
Miera										
rentabil.	14,32	9,58	14,24	16,30	4,50	8,97	16,13	14,58	11,87	25,28

Milí čitatelia!

Kto túto skromnú pamätnú knižočku pozorne prečítal, mal možnosť utvoriť si obraz o našom živote a živote predchádzajúcich generácií niekoľko storočí dozadu a porovnať si ten svoj na základe dnešných podmienok so životom človeka v našich spomienkach. Z toho sa môžeme poučiť, zaspomínať i pouvažovať.

Pri písaní týchto spomienok sme si však boli vedomí toho, že život ide ďalej a s ním aj vývoj, ktorý nemožno zastaviť. To nám dalo podnet k úvahám o ďalšom rozvoji nášho družstva, ktorý sme Vám predložili.

Námety pre prípravu tejto knižočky sme čerpali z obecnej kroniky písanej Ladislavom Beňom (podľa záznamov štiavnického opátstva), z kroniky JRD písanej Ing. Máriou Glejdurovou a z ročných rozborov hospodárenia (1972—1981) Jednotného roľníckeho družstva.

Na záver chceme poďakovať všetkým, ktorý sa o vznik tohto skromného diela svojou iniciatívnou prácou zaslúžili.

Autorský kolektív

Obrazová časť

Kolektív ošetrovateľov oviec Jozefa Kubusa pri obedňajšom pojení.

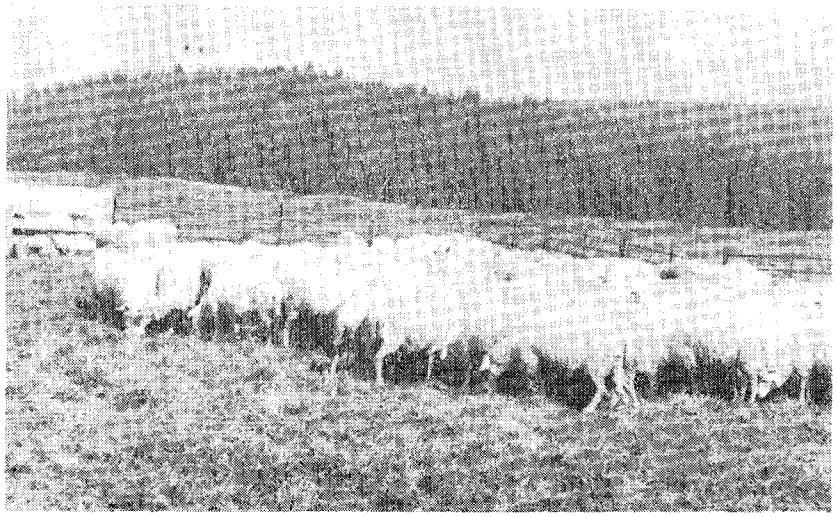

Stádo oviec na pastve.

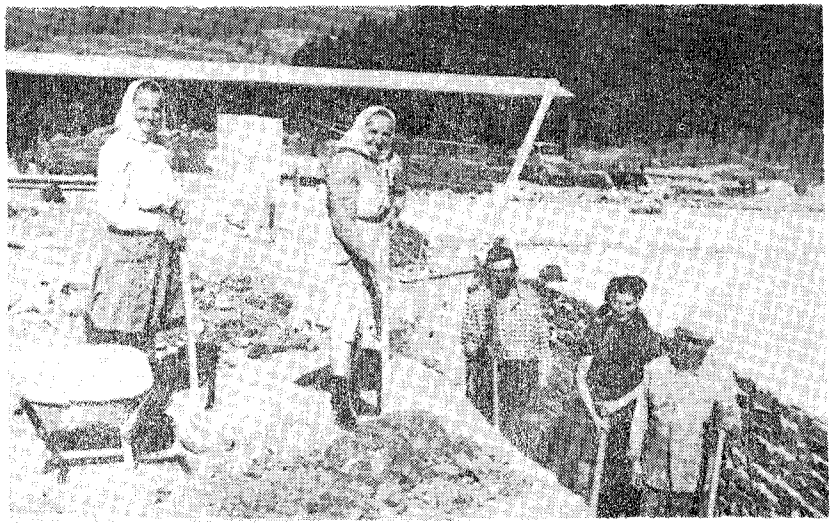

Časť pracovníkov stavebnej skupiny pri výstavbe hospodárskeho dvora. Na snímke Justína Drevková, Anna Bobáková, František Matus, Jozefína Barillová, Ondrej Karabín.

Kolektív murárov (v strede) sa radí ako ďalej pokračovať s prácami pri stavbe administratívnej budovy.
Martin Pavliga, Ján Lavčák, Pavol Chromý.

Kolektív žien v rastlinnej výrobe.

Zber krmovín sa i dnes neobíde bez tradičnej kosy. „Kde nemôže motorová kosa, tam sa zmestí ručná", hovorí brigádnik-dôchodca, Matúš Krajč (na snímke) a povykášať treba všetko, i šikmé svahy.

Kolaudácia hospodárskeho dvora 10. septembra 1975. Pásku prestrihuje s. Ing. Otto Franický, tajomník OV KSS v Poprade.

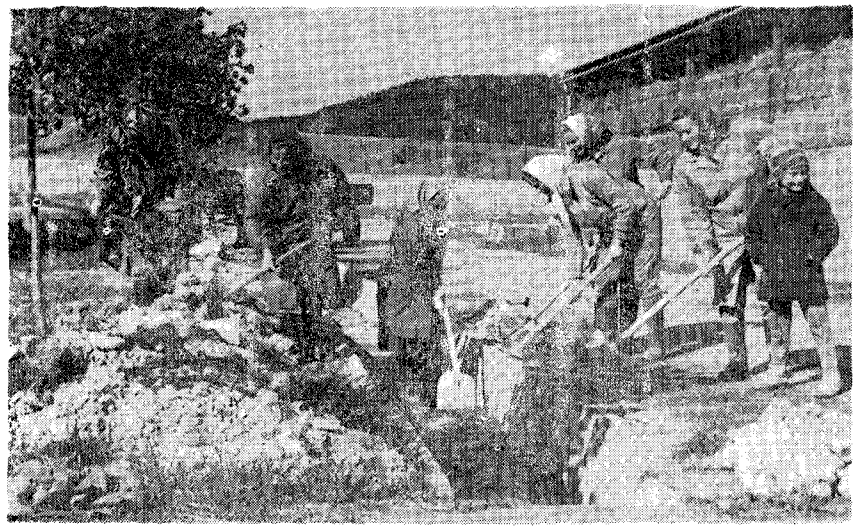

Pri údržbárskych prácach na hospodárskom dvore pomáhajú aj ženy zo stavebnej skupiny. Na snímke zľava Helená Lavčáková, Anna Baranová, Anna, Bobáková, Justína Šavelová, Oľga Karabínová, Mária Bukovinová.

Vytlačili Dukliánske tlačiarne, n. p. Prešov, prevádzka Poprad.